

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 35 (11534)

1981 чылдың февраль 12, четверг

1925 чылда
үндүлүттүнген

Өртөз 2 көп.

ШКОЛА ТУДУГЛАРЫ

УЛУС өөрелдигинин талазы-биле партия-нын XXV съездинин шийтирлерин, СЭКП Төп Комитетинин болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң 1977 чылдың декабрыда хүлээп алганы «Нинти билгил школаларының өөреникчилеринин өөрелдигин, кижизидилгизин болгаш күш-ажылга белеткелин улам ыңай сайзыраңгайжы-дар дугайында» доктаалын амыдыралга боттандыра талашы-биле чамдык эки түннелдер чедип алдырган. Аныктарнын ортумак билгил чедип алырынга таарымчалыг школа четкизи тургустунган. Беш чыл иштинде чүгле ортумак школалар-нын саны 78 турганында 96 чедир өскөн, ам ында республиканың 64 муң ажыг өөреникчилеринин 83 хуузу өөренип турар. Онуг беш чылда нинти билгил школанын сески класын 28 муң ажыг уруглар дооскан, 26 муң чыгам оолдар, кыстар нинти болгаш тускай ортумак эртемни чедип алганар, азы ортумак эртем чедип алган аныктар-нын саны тоску беш чыл-биле деңизерге чедип беш чыл кижээ хой болуп турар. Ол үенин иштинде школаларын өөрелдиге хуузу 97,8 турганында 99,2 хуу чедир өскөн болгаш чангыс класска каттап олурган өөреникчилеринин саны 2,7 каттап кызырылган.

Эрткен беш чылда школа назыны четпес уруг-лар албан черлеринин саны 203 турганында 214 чедир өскөн болгаш ында 16 муң ажыг бичин чаштар хаара туттунган. Чаа школалар болгаш уруглар садтары туттунуп немешкен. Сөөлүг беш чылда 12 муң хире олуттук, оруннук школалар, интернаттар, уруглар садтары республиканын школа-ларынга болгаш бичин чаштарынга белек болган. Ыраккы О. Шынаага болгаш Сагыга, Арыскага, Кызыл-Мажалыкка, Дерзиг-Аксинга, Өөкке, Тор-галыгга, Кызыл-Тайгага, Хер-Тайгага, Кочетовога, Чаа Чаа-Хөлгө болгаш өске-даа көдээ суурларга спортзалдыг чаа болгаш алдыды туткан школалар ажылдап кырган.

Школа өөрелдигин кабинеттик системаже шилчидери, узаткан хүн бөлүктөрүн тургузары, класстан дашкаар ажылдарын чорудары оон өөр-елдиге баазанын болгаш тууду-суурун дорт хамаарылгалыг. Эрткен беш чылдын түннели-биле алырга, республиканың школаларында нинти ээлчегде өөренип турар өөреникчилеринин саны кызырылган болгаш 1976 чылда турганында 1980 чылда беш хуу өскөн. Мындыг байдалдын тургустунуп келгенин кол чылдаганы чүл дээрге, школа, уруглар албан черлерин тудары-га күрүнөдөн үндүрүп турар капитал салыш-кыннары туудуг организациалары чыл санында-ла чедир шингээпейн келгенинде бооп турар. Оон түннелинде эгелеп каан туудугларын чогуур үезинде ажылдап кирер хуусаазы ийн-үш каттап узат турар. Онуг беш чылда Советтер шугуму-биле болгаш көдээ ажыл-агый талазы-биле шко-лаларын ажылдап кииреринин планы 55,7 хуу, школа назыны четпес уруглар албан черлеринин тууду 67 хуу күөстүнгөн.

1980 чылдын түннели-биле алырга, школа ту-дуунун капитал салышкынында ийн миллион хире рубль шингээдин алдырмаан. Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң чанында капитал туудуг эргелелин шугуму-биле 59,7 хуу. Көдээ ажыл-агый министрствозунун шугуму-биле шко-ла, уруглар албан черлеринге хамаарышкан ту-дугларга салдырган акша-херектинин шингээдери дең кезин безин четпез.

1980 чылда ажылдап кирер турган Кара-Хаак болгаш Шамбалыг суурда школалары Көдээ ажыл-агый министрствозу дээштик хемчег ал-байн, туудун шуудайн шыдааган. Ылангыя «Ты-ва совхоз туудуг» каттыжышкыны школа тууду-ларынче кошкан кичээңгей салып турар болгаш Хандагайты, Баян-Кол школаларында 1980 чылда көрдүнгөн тууду-монтаж ажылынын чүгле 20 хуу-зун күөстүскөн. «Тыва көдээ туудуг» трест Сама-галдыг школанын көрдүнгөн 205 муң рубльдин капитал салышкынынын чүгле 90 муңун шинг-гээткен.

Он бирги беш чылдын баштайгы чылында Эр-зин суурга 720 олуттук, Кызыл хоорайга 1568 олуттук школанын туудун доозары болгаш 280 олуттук уруглар садын Советтер шугуму-биле ажылдап киирери көрдүнгөн, ол ышкаш Көдээ ажыл-агый министрствозунун шугуму-биле Кара-Хаак, Шамбалыг, Сесерлиг суурларга школалар-ны база тос совхоз төвүнге уруглар садтарын ту-дуп ажылдап киирери планнаттыган. Школа туудуунун темпинин дүргедерин, бердинген капи-тал салышкыннары долзуу-биле шингээдин алырын туудуг организациаларында болгаш пар-тия, совет органнын удуруткучуларында амы-дырап негеп турар.

СЭКП ТК-нын Чингине секретары, ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы эш Л. И. Брежнев 1980 чылдын октябрь Пленумунга чугаазынга улус өөрелдигинин айтырларынын хүн бүрүдө кичээңгейи кошкадып болбас социал айтырларын бирээзи деп чугулап демдег-лээн.

Партиянын XXVI съездинге СЭКП ТК-нын Төвөлдигинде улус өөрелдигинин улам хөгжү-рүнчө, уругларын кижизидеринге эн таарымчалыг байдалдарын тургузарынче уланган хемчеглерин айтыпкан. Ол хемчеглерге школа болгаш уруглар албан черлеринин туудун калбартып, оларнын материалдыг баазанын эңжидери база хамаар-жыр.

СЭКП-НИН XXVI СЪЕЗДИНИН АЖЫТТЫНАРЫНГА ЧЕДИР И ХОНУК АРТКАН

АВГУСТУН УЛУУНДЕ

Аккумуляторщик Хөвөңей Самбалдаевич Сат Кызылдың пассажирлер АТБ-зинге сес чыл амыдап алган. Ол болу-нуң мергенинин эки билери-биле болгаш ажаа ханы бер-динген-биле эш-өөрүнүн хүн-дүткелин чаалап алган. Хоо-чун аккумуляторщик партия-нын ээлчеглиг съездинин күш-ажылды белеткери уткуу дээш бугурулгенин амын-нарын ортузунга 1980 чылда организациаларын чор-луттунган чарышка тилекчи бооп шыгаргаш, «Профессия талазы-биле эң дээр» деп ат-ты чедип алган. Онуг беш чылдын доозуну чылынын планын оналдаларын 118 хуу күөстүскөн, 1981 чылда чедипшинин эгелеп, аныаар-айда алган хүлээлгени 105 хууга күөстүскөн. Мурнакчы-ларын олдурунда кирген. Мурнакчы аккумуляторщик Х. С. Сат 1981 чылдың август айның улунуң кириштир амыдап турар.

Коммунист Х. С. Сат хей-никти херектеринге база эки киришкелгил. Коллективте тур-густунган улусчу контроль бөлү-нүнүң кеңигүнү хүлээлгени ак сетилдин-биле күөсөдип келген. Бөлүтүн кылып кел-гени рейд-хыналдаларынга доктаамал киришкен, таар-жып турар четпестерин дарый чайлаарында боттук дузаны чедирип турар.

Хоочун амынчыл ынак мер-генинин чамыттарын аны-яктарга күзөлдү-биле дамчы-дып бербишкан, оларга болу-нуң улугер-чингизин көргүзүп келген.

Коммунист Х. С. Сат пар-тияны съездинин амытты-нарынга чедир ийн айнык планын оналдаларын күөс-дир дээш шудургу амыдап турар.

М. ОНДАР.

КЫСТАГЛАШКЫН — ШАЛЫПЧЫ АЖЫЛ-ИШ

Биче-Шоолун Кызылче кө-рүнгөн бир оон өрү кышкы тас орун-биле халдып өр бис. Хоочун хары ыңдыг-ла угуу авер, өзт-сигениниң бажи сар-гартыр сагдаа берген көстү тургулаар.

Бүтүрелчин эленин ажи кээриликке хой хой кара чыт кылдыр чаттыла берген, ору-вус асында оттап чорлар. Алыггы каларчызы чанында. Кодаан хойга чокчулап кээ-риникке, олар машинадан хояр хамаан чок, харын-даа алгы-кышкы-биле долгантыр үгелп келди.

— Орта хойлар боор бе? — дээш, чолаачыны кайтай берди. — Бастырып кааптазын, бо-ларын!

Доктап бердиш. Хойлар-нын азы бо хүлүмзүрү аарак чортуп келди. Назым ыңдыг-ла улугтаан хире күдөр-шымчак эр.

— Хойлар силерни мыр-най базын каар часты бе? — дээш, амыр-менди солукшан сооасты, хойжу каттарылар. — Орта хойлар бе бо?

— Хөвкүйлерин сүт сөөр-кен машина деп бозаш, үгелп турарлар о-лур-ийн. Сүт а-келбөндөп бээр мырнай беш хонуп тур.

Оон малчынын аалына кады баргаш, ажыг-ажи со-

Райондон медээлер БАРЫН-ХЕМЧИК

100-ТЕН 105-ТИ

«Барлык» совхозун Бижик-тин-Хая салбырында хойжу бригадала (бригадир Ч. Сал-чак) мал оолдашкынын че-лишининг эрттирип турар. Бригадала төрүдү 2865 хойну 80 хуузу оолдашкан, оларнын чаш төлү онча-менди камга-лап алдыган.

Партиянын XXVI съездин-ге уткуштур алган социалист хүлээлгени чамык хойжулар күөстүскөн. СЭКП обкомунун кеңигүнү Сарыт-оол Сарыглар, Болот-оол Хомушук, Ойлар-оол Күжүгет олар төрүр хой-

бүрүзүндө хураганын камга-лап алдыган. Он ылангы дуржулгалыг хойжу Ойлар-оол Адыевич Күжүгеттин көргүзүп белик. Ол 261 төрүр хойундан 273 хура-ганын онча-менди камгалап алган. Партиянын ээлчеглиг съездинин амыттынар хүнү-ге чедир төрүр 100 хойга оналштыр 105 хураган камга-лап алыр дээш хүлээлгени хой-жу күөстүскөн. Төрүн хойлар-нын болгаш чаш хураганын-нын күш-шымалы эки. Мал че-ми четпери-биле бар.

РАПОРТТААН

Кызыл-Мажалыкта № 741 КМК-да Күжүгет Санчатович Шойдар-оолга удуруткан ком-лектив бригадала онуг беш чылдын планын 1979 чылда бүрүтү-биле күөстүскөн, ам 1982 чылдын апрельдин үлүң-ге кириштир амыдап эгел-лэди. Нинти-биле бригадала он-уг беш чылда 1 миллион 105 муң рубльдин тууду-монтаж ажылдарын кылды, беш чыл планын 140,9 хуу күөстүскөн. Тодаргайлаарга туудугулар беш чыл иштинде 49 ийн аал

чурттаар, беш бир аал чурт-таар чурттап бажынарын база беш мал кажазаларын амылап киирген. Бригадала 12 кижин составтыг кежи-гүнери партиянын XXVI съездинин амыттынар хүнү-ге чедир бирги кварталда кы-лып чорудар 55,3 муң рубль-дин тууду-монтаж ажылдарын кылдыр хүлээлгени, ам «Бар-лык» совхозта ийн аал ишти чурттаар — бажынын тууду-гу чорудуп туралар.

М. ХОЮГ-ООЛ.

ФАБРИКАДА

«Тыва даг-дуг» комбинат-тын болбазырадыг фабрика-зынын демделел журналында «300 тонна» деп сан көстүп келген. Ол коллектив январь-ның эгесинден бээр хереклек-чилерге ол хире сортуг даг-дугун чүдүрүп чоруткан. Фа-бриканын ажил-ишчилери ша-мылдыг белик түннелди партия-нын XXVI съездинге алдар болдурган чарыштын ачылында чедип алган. Коммунисттерин улуг шуулданын амыттынар хүнү-ге чедир комбинаттын бир муң хире ажилчыны хуу-да ийн ай оналдазын күөс-түскөн хүлээлгени.

Болбазырадыг фабрика-зынын болгаш үүрмектеп сор-

таар комплекстин ажил-ишчи-лери ол чарыштын муруну оодурунда чоруп туралар. Коммунист Ондарын удурут-каны белик сортуг руда бол-базырадыр ээлчөк пландан ажыр 80 тонна белик шынар-лыг продукцияны берген. Бо-дуун руда арылаар цехте улуг мастер С. Кротовтү ээл-чөк уе-шагын база-ла мурун берген.

Комбинатта даг массазын амыдап кылдырын хемчээл база өскөн. Чыл эгесинден бээр ийн чүс муң тонна даг-массазы кирген. Ол ээрге док-тааттыг нормалдан амыа хой.

(Бистин көрр.)

СЪЕЗДИГЕ УТКУШТУР

ЧЕРКАССЫ. (СЭТА). Кар-бамид бугуер талазы-биле ав-томаттык улуз комплекс Черкассинин «Азот» деп бугу-ер каттыжышкынында ажылдап эгелэди. Туудугулар ол улуз комплекстин туудун хуусаанын он бир ай бу-рунгаар доозуп, ажылдап киирген. СЭКП-нин XXVI съездинге алдар болдурган социалист чарыш күш-ажыл-чы ол тилелгенин үндэсин болган.

Туудугулар бригаданын бригадир, СЭКП-нин XXVI съездинин делегаты Н. Бу-данцевти удуруткан туудугу-лары социалист чарыштын тилекчилери болуп, эн-не бе-дик бугуручүлүг ажылдаан.

АМГЫ ҮЕНИН ШЫЛГАРАҢГАЙ ЭРТЕМ ДЕНИ

Совет эртем болгаш инже-нер бодадын өл көсүк че-лишининг академик М. В. Келдыштын ады-биле холбаш-кан. Шылгарыг эртемде-нин, Социалист Күш-ажыл-дын үш дакыр Маалырын, идекейлиг хей-ниги болгаш күрүн амыдакчынын тур-туттун хүнүн бээр 70 чыл болганыга тураскааткан ССРЭ-нин Эртемнер академия-зынын байылыг хуралы Моск-валын эртемденер бажынын-га февраль 10-да болган.

Хуралга ССРЭ-нин Минис-трлер Чөвүлелиниң Даргазы-нын орадакчызы, Эртем болгаш техника талазы-биле күрүн комитетинин даргазы Г. И. Марчук, ССРЭ-нин Эртемнер академиязынын удуруткучу-лары, министрлер, СЭКП ТК-нын харыскалгалыг ажылдакчы-лары олуршкан.

ССРЭ-нин ЭА-нын президен-тин академик А. П. Алексан-дров М. В. Келдыш дугайында чүве чугаалап, эртемде-нин эртем амыдакчыны аду-чурт эртемде-нин болгаш техни-казын эң чутула адырла-рынга бугурулаашкыныга улуг амыдакчы болганын дем-дегелди.

Академик П. Н. Богданов бугуруу илеткелни М. В. Кел-дыштын үндэсин болгаш дуу-зал математикага салышкы-нынга тураскааткан. Амгы математиканын бугу ар-курлаарынын чаа техника-нын, үлөтүрүп, камгала-лып чутула сорулаа-рын шийтирлөөринче кайган-чык математик талантыларын инженер-механиктин болгаш шийтээтинин уран мергежи-биле каттыштырып турган

М. В. Келдыш улаан деп, он демделген. М. В. Келдыштын механика талазы-биле ажылдарын ака-демик Л. Н. Седов хуралга сайтарып чугаалаан. Чартык чүс чыл бурунгаар МВУ-нун доозукчуу Мстислав Келдыш ЦАГИ-ге (топ аэродинами-ка институту) келген бол-гаш институтун эртемдене-ринин база инженерлеринин аразында көсүк чери өөлө-берген. Ала-чурттуу ужуз чүтүл техниканын депшилгенине улуг саддарыг болган бөлүк шийтээлдерин ол бо инсти-тутка дымпы чоруткан.

Ракеталарын болгаш космос техниказын чогудай тургус-казын, космос далгын шийт-келерин база шингээдир, пла-неталар аразында ужулуш-кунар үезинин эгелен М. В. Келдыштын ады-биле дорт хол-башкан. Эртемде-нин ракет-а туудушкунун болгаш космо-навтика талазы-биле ажылда-рынын дугайында илеткел ың-гай академик В. С. Авуевти бистин чуртукуска космола-тиказын хөгжүлгенине кай-ганчык улуг салышкынын М. В. Келдыш киирген деп демделген. ***

Эртемде тураскаалы — Мо-сквада меморал самбыралар-ны тургускан. Оларын бироз-лит ССРЭ-нин Эртемнер ака-демиянын дуузал математика институтун бажынында, өскөдөн — Воробьевск шоссе-инде оон чурттап турган ба-жынында тургускан. Меморал самбыралы Рига-да Горький аттыг кудумчу-да эртемде-нин чурттап турган бажынында база тургускан. (СЭТА).

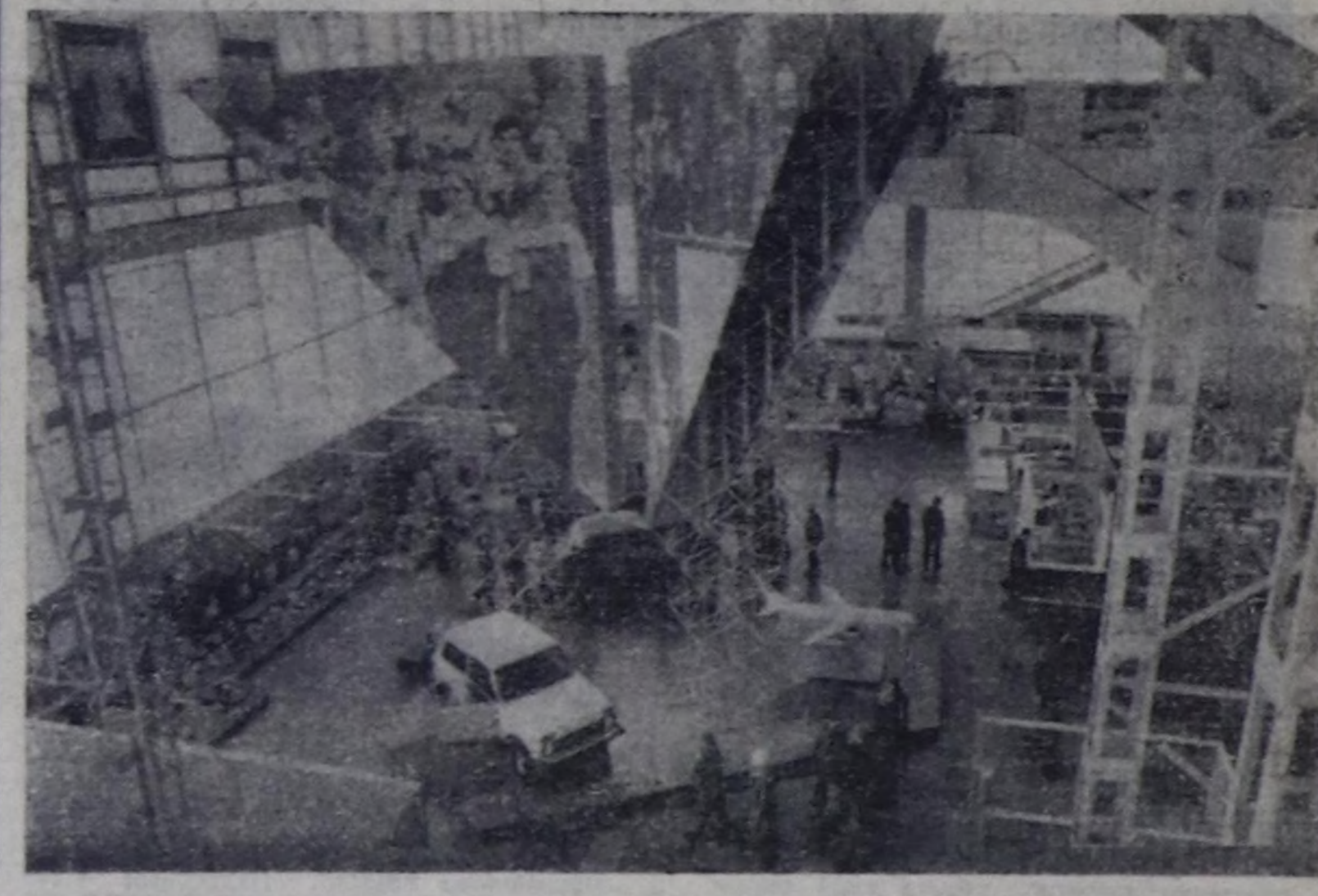
Тыва АССР-ниң алдарлыг артизи хүндүлүг атты
И. П. Прокопенкога тыспыр дугайында

ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН
ПРЕЗИДИУМУН ЧАРЛЫН

Бир уран чүдүлүк хөгжү-лгенине киирген салышкынын дээш Завьялыниң Кызыл тукут кызытар округунун ири болгаш пляска ансамбли.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.
Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Н. БОЙДУ.

Кызыл хоорай.
1981 чылдың февраль 11.

Дүвүрөңчиг медээ

БИЧЕ-ШОЛ: кудук чанында, а суг чок

нуурап көрдүс. Таңды ра-йонда «Коммунизмниң хереди» совхозун хойжуу Оюн Кон-гатович Эртинге болду. Ма-жынын калайында Лидя Хо-валды, дуулаачыды Хомушук Ман-ган-оол суглар өдөк аштап, ширбаз туралар. Беш ша-арткел чыгы хураганын лаштын чадагы кажазда хуу каан, чеш-даа чивейн, чанында улустарже көрүп, алгырышкан туралар.

— Бо канчан чеш тивес ху-раганын боор?

— Суксаан чүвөлөр кайын чеш чир ийн—деп, Хомуш-ку Манган-оол харылады. — Сүт келбөндөн бээр каш-даа хонз берди.

Оюн Конгатович 850 баш эрткен чыгы хураганын ка-дарып турар.

— Арай арык-доруктуг 150 хураганын аныг үскеш, сиеп сула-биле чөмгөргөш, далый-лаан чөргө ашарын кадарып тур бис—деп, хойжу чугаала-ды. — А 60 хураганын шугут тургузу азырап тур бис. Нинти-биле 60 кодаанда хойнуу байдалы эки, хөдүн эрттир астереп баксыраан чүве чок. Олекте сиеп, саван кур-лавыры элөп бар. Хураган-нары менди кыш ажырап дөш кодаанын өөлери арес, шугуру ажылдап турар. Болу-

нук хүлээлгенине хамаарып Оюн Эртинге мынча диди: — Бо хураганынын баш санын 98 хууула куду авер кылдыр камгалап алырын хү-лээлгенин хууулап берди. Амгы-да менди, денгел-жүжү эки тур. Түтүк бир башка онал-штыр 2,2 кг-ны азырын хү-лээлгени бис. Амгызы ышкан.

«Коммунизмниң хереди» совхозун удуруткучуларынын кичээңгейинге

ургулчу мынчаар, сүт бербес турар болза, арып дук алыр деп көрдөан херээ чок. Сүт ишпөөн хойнуу дугу өлүг-гө, тоглап дүжүп, каар чүве болгай.

База бир бүтүрчөндө калса-хорая, өгдөр көстүп кел-ди. Ол-да совхозун хойжуу Оюн Мандалович Кангала-оол дук кыштаа.

— 900 ажыг ийн харыг керттер кадарып тур мен—деп, ол чугаалады. — Ирттерин күш-дегел эки-дир. Болар-нын баш санын буруу камга-лап, бирээнден не 2,5 кг дукту азырын, 15 тонна си-

генин белеткери, 10 тонна электик бөлери хүлээлгени киж мен.

— Байдал эрткен чыдымы-дан калдыгы?—деп хойжу-зан айтырды.

— Эртен чылга деңизер жүжүр чок, хүр-дүр. 1980 чыл-ды 60 үезинде бистин сов-хозун бо мынчаар турган ко-

ван, сула четпери-биле кур-ла-ырааттыган. Иччалажок малчынарын сүт-биле ханды-рып турары кончүт четпес. Чамык кодаанынга сүт сөөр-түр мадына үш-беш хонук дургууда келбөөн болду. Олекте тургузу азырап турар хойлар сүт чок болган ужу-рунда, кургап сиегини, саван-ны орта чивейн турар. Бир эвес ылчаар турар болза, хой-доран арып баксыраар. Ич-чанга хойжуларын дүвүр-лөп үндүрүп турары үндэсин-барымаалыг. Чамык кода-нада хойге сиег, саван са-лып бээр шажарал чок, оон уржу-биле чөмчөк ала-ла одекте төп турар. Хойлар са-панын, сиегин өдөк-биле хо-лудуу кааптар. Шажа-ларын чаа кылып турар. А кылдынан шагжаларын шы-нары багай: шаарыч черини аразынче хой бакы кирбес, азы ычаар бакын сунган хой ушта тырта алабасты — бөөр. Илгир херекселерин чанын-на белеткен алыр ужурап турган.

Малчынарын амыдырап хандырылгынче кичээңгей кошкан. Автолавка айда чүт-гө ийн каттап келди. Оң ужу-рунда Биче-Шоол хойжулары аш-чеш садып алыры-биле аштыг Кызылче кирер-ужура

таваржып турар. Автолавканы айда дөрт азы бети дээр-ге-де үш каттап келди кылдыр чүте организациан болбазы? Хары далыйлаары база үзүктелдишкенин. Бистин чо-раан аалдарыныкы далыйг тиртпаандан бээр үш хонук алкан. Оларлар далыйлап турган тракторист машинаын бир кодаанда каапкан, совхоз төвү чоруткан, ол хөдөөр келбөөн. Иччанга шажжаларда малды доң шымырже сүрүп ту-рар. Сүт сөөртүп турар чылда-чы Артур Ондар орта ажылда-гайп турар. Чамык машина сүт өкөлөткөн, он ийн кыш-тагга үлөшүрер. Сүт алыр клук ырак авер, кылып ажылдаар болза, бугу кодан-нарын хүнүнү-не хандырып болтүр ара бар.

Кыштагында 60 бүтү четпестер дээр, аар-саар чүдүлөр авертүр. Иччаар ту-рар болза, мал арып баксы-раар. Чамык барып өлүп хо-раары чалаш чок. Иччанга «Коммунизмниң хереди» сов-хозун удуруткучулары кыш-тагында кичээңгей чөмчөгүр чайладыр талазы-биле дарый дээштик хемчеглерин алыр херек.

Н. АРАНЫНА.

«Шынын» тускай ийр.

Национально-просветительский отдел

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

3-кү арын • 1981 ч. • февраль 12

БИИ-ХЕМНИН КУЛЬТУРА ОДАГЛАРЫНДА

Совет Тыванын социалист утка-шынарлыг, национал хевиринг культуразы СЭКП-нин XXV съездинде XXVI съездизинге чедир уеде, ууус ажил-агыйынын өске адырлары-биле бир дөмей, бурунгар уулг башкыны кылган. Ажылчы чоннарның коммунист кижизилдигинге культура болгаш уран чүд адын черлеринин ролу беэни. Оларның четкини улам калбарып, материалдыг баазаны доктаамал быжыгып турар. Чонун уран-чечен чогаалыгзы улам ынаыг шыпкын хөгжүлдү чедип алган.

Оон башкыны Бин-Хем районуну культура албан черлеринин ажылдаан тола көрүп болур. Онгу беш чылда амгы үенин болбазыраагы төлөөлүлүн бугаар «Өө» сохтоон төвүнде 300 олуттук, «Кызыл тараачын» сохтоо 500 олуттук, бол-тынгы уран чүд болгумери ажалдаар өрээлери, спорт залдары, дөстө, чырык бөөлөргө, номчула залдары, культура бажынын тук-кун ажылгала кыргыч. Районда библиотек системанын төлөөлүлүн дооскал болгаш район библиотеканын бажыны алгачкы, «Сая» сохтоон Совет сазырында 200 олуттук культура бажыны тудуп турар. Таргак суурда

культура бажыны суг-биле чылдар кылдыр эле кылган. «Өө», «Хадан» сохтоары, Эрбек суурну культура бажынын калыпал септелгени кылган. Культура бажынын, кедээ клубтарын, библиотеканын дериг-херекселерин четчелеринге район бюджетинден болгаш сохтоарынын хорезинден 63 муң 430 рубль үндүргөн. Онгу беш чылда чонун уран-чечен чогаалыгзы шыпкын хөгжөн. Ол уеде бол-тынгы уран чүдү 42 бөлүмүрери немей тургустунган болгаш оларын кыргыч-челеринин саны 954 кижге немей өскөн. Амгы уеде бол-тынгы уран чүдү 118 бөлүмүрери 1954 кижге кыргыч кылган.

«Кедээ чонуну культура халыктын улам ылай киждер хемчегер дугайында СЭКП ТК-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелини доктаалы амгыларга боттан-дыр дээ Бин-Хемини культура албан черлерин беш эес ажылды кылгач турар. 1980 чылда кедээ чонун ортузунга 402 концертти, 2430 кижге сокургалыг көргөсөн. Культура бажынын болгаш кедээ клубтар 140 темалыг кежээ-лер, 850 шытыгыла болгаш айтыр-ханы кежээ-лер, диспуттары организас-

тан эртиргээни. Районга чы-бүрүдө бол-тынгы уран чүд коллективтерини, агит-бригадаларын, библиотеканын көрүлдери эртир-рип турар. «Өө», «Сая», «Кызыл тараачын» сохтоарын культура ажылдакчылары кедээ механизаторларын чы-м, күсүк хову ажылдарына байрааныг байдалга дээр, хову тургаларыга концерттер, шикер, киргүери эки чакыл болу берген.

Районда доктаамал ажылдап турган тос агитбригадалар «Кызыл тараачын» сохтоо «Кызыл», «Өө» сохтоо «Аржаанчыгаш» агитбригадалар боттарынын доктаамал ажылы-биле кедээ көрүкчүлери сокургалыг болгаш түндүктүн чаалан алганар. Оларын репертуары ханы болгаш мобилдизм утка-шы-нарыг, кууселкичтерини ойна-рыг көрүштү. Чижээ, «Ленин орденниг «Кызыл тараачын» сохтоон «Челээ» агит-бригаданы сокургалыг чылдар республиканын агитбригадалар көрүлдери, ол шыкш культура бажынын (директор Л. Киргич), Хүтүн культура бажынын (директор М. Комбу), Таргак болгаш Аржаан суурларын библиотеканын (библиотеканын Н. Салчак, А. Биче-оол) ажы-лым эки деп демдегээ.

Тураннын улусу театры (режиссеру Т. Верещагина) республика дээр ажылдыг театрларын бирээниг санадып келген. Ол дугайы ук театр-ны 1977 чылда республика көрүлдери лауреады, 1978 чылда Читага болган зона көрүлдери ийги нергенин диплому-биле, а 1980 чылда республика көрүлдериг үш-кү чергенин диплому-биле дем-дегеткени херетип турар.

Бин-хемчилерини съездине чедир үеде культура тургузушкунуна чедип алган чедипкинери мындай-дыр. Культура албан черлеринин ажылдаа чедип кылдымал, шиптирлеткичтер, айтыр-лар бар дээрин демдегелерин барып болбас. Оларын тускы-эртемниг каарлар-биле четчел-ер айттыр оожум шиптир-леткичтер турар. Чамжык культу-ра одаглары, чижээ, Чка-лова суурда кедээ клуб, Сунга библиотеканы салбыры-нын ажылдарында четчелер бар.

СЭКП-нин XXVI съездинге төлөтпиг ужуражыры дээш культура ажылдакчыларын ортузунга калбарган чарыш-районга культура ажылды-улам кижизилдиги улам ына-ны бээр.

Р. ДАЛАП-ООЛ.
Тыва АССР-ини культуразы-нын алдарыг ажылдакчы.

Чудур Тарысуева Ооржак Сут-Аксы ортумак школанын 1983 чылда дооскаш, ол-та чылды Сут-Аксынын библиотеканыг ажылдап эгелзэн. Алаа үш чыл ажылдаш, 1986 чылда Красноярск крайнын Канск хойрайын библиотеканын чедипкинери киргеш ову чедипкинери дооскаш, Тыва АССР-ини культура министрствозу Чудур Тарысуева Чон-Хемчик районун Кара-Чыраа библиотеканын эргелекчиге ажылдаары-биле чоруткан. Алаа бир чыл ажылдаш, ол ажылдап тур-гаш, болуун тускыг доозуп алган эртемниг ажал-херек кы-рынга ажылдап, ол библиотеканыг ажылдыг кижизилдиги.

1969 чылда оон ажылды үе-де көргөш, ону Сут-Хөл сох-тоон төвү Сут-Аксы суурун библиотеканын эргелекчи-гине шилтиркен.

Ол библиотекала ном фон-дузу 18337. Бинда нитизин-биле онгу беш чылдын итинде 11480 номнарны номчуучулар-гын саны 820 ажыл турар.

В. И. Ленинни туртугун-инден бээр 110 чыл оон та-рыштыр тускыг булууну тургу-зуп, дөстөгенин организас-та. В. И. Ленинни дугайында номнарны болгаш оон чогаал-дарыга тайылбырларын кы-лам, чурткыгы чон ортузунга ажылдарын доктаамал чоруд-уп келген В. И. Ленинни дугайында 531 номнарны ном-чуучуларга берген.

Ч. Т. Ооржак 4 көжөр би-блиотеканын организас-тап тургускаш. Бинда 1966 помчу-чур хаара туттугак. Чүгө 1980 чылда 1073 номнарны номчуучуларга берген.

Сохтоа партком-биле бол-гаш херээженер чөвүлели-биле кад ол номчула конфе-ренцияларын, темалыг кежээ-лерин болгаш диспуттары доктаамал организас-тап эрти-п турар.

СЭКП-нин XXVI съездинге төлөтпиг ужуражыры-биле тускыг булууну организас-тап, дөстөгени кылгач алган эки. Библиотеканын дерин, шипен алгач көрүштү болгаш чараш.

Библиотеканы Ч. Т. Ооржак чүгө бо-луун оонашкан ажылдыг кы-зымач эес, харын хой-нитизин даагалыг ажылдарын ак-сеткигди кууседи турары-биле Сут-Аксы суурда хүндүт кижилерин бирээни. Ол пар-тия болгаш чактыг үндүрүп

турар доктаа, шиптир-лерин чон ортузунга пропаган-далар талашы-биле хой талаш-агыйынын чорудуп ту-рар. Сут-Аксы суурда херээ-женер чөвүлелин кижиги-тү. Эледин урууларын кору-чурм үрээр чорунга уду-р болгаш арага-дары ижер чо-рук-биле илпейлиг демисе-жил турар.

Библиотекала онгу беш чыл-дын болгаш 1980 чылдын планынг даалгаларын ажы-кууседи, районда муракка библиотеканын санын кыргыч.

СЭКП-нин XXVI съездинге төлөтпиг ужуражыры-биле 1981-1985 чылдарда болгаш 1990 чылда чедир уеде ССРЭ-нин экономиктиг болгаш со-циал хөгжүлдери дугайында төлөөлүлүн чон ортузунга та-ныштырар ажылга Ч. Т. Оор-жак илпейлиг киржип турар.

Н. ДАЖИМАЯ.

МАССАЛЫН ЧЕДИП АЛЫР

интервью

Өвүр районуну Ханагайты суурда хой-нитизини тренер Виктор Достай-биле бинди корреспондентизмис Д. Салчак ужурашкан, районуну күш-культура бол-гаш спорт ажылчыны канчаар тургустумалын сокургалыг, чамжык айтырлары, хармылап бээрин оон дээш.

— Силерини районунда элзэи хөгжөөн спортун сай-зыраагы хевирлеринге доктаа-нышаан, эртен олимпийжи чылдын түндүктери-биле «Шынык» номчуучуларын та-ныштырып көриүрөм.

— Районуну спорт чөвүлели ВЛКСМ райком-биле кады баш уду тургустунган план бугаар ажылдап турар. Тыва хуреш, хостуг хуреш, хол бөт, шыдыраа район төвү Ханагайтыда болгаш кедээ суурларда илпейри. Бистин спортчуларымыс бо хевирлерини талашы-биле республика маргыдааларына киргидик, ууда-дараа шакаралдыг чер-лерин ээлеп келген. Маана чижээ кылдыр 1980 чылда хостуг хурешке, самбога республикага ийги черин ээлзеништи, спорттук национал хевирлерини чыгыш спартакиадамыга үшкү керже үнгеништи дем-дегелес-тир мен. Хостуг хурешке Өвүрүнүг школалары команда аайы-биле үш удаа ийги черин ал келгенер.

Эртен олимпийжи чылда бистин спортчуларымыс аразында хостуг хурешке ССРЭ-нин спорт мастери хүндүтүг атты бир мөс, спорттук национал хевирлеринге РСФСР-нин спорт мастери атты ийи кижге чедип алган бол-гаш спорт мастеринге канда-датын норманын ийи спортчу куусеткен.

— Республиканын дашкар болуп эртип турар маргыла-ларга Өвүрүнүг спортчулары кижип турар бе?

— Ийе, бистин, районда ре-спублика чемпиондары аттарын эдиле чорурларын саны чыл-сайында немейи турары өрүчүт. Олар республиканын дашкар маргылааларга чак-гыс эес ууда киршикенер. Эртен чылдын зона болгаш Россиянын бирги чери дээш болгудан хостуг хуреш бол-гаш дээ-до маргылааларыга 12 мөс Тыва АССР-ини спорт-чу ат-алдарын камгалаанар. Оларын аразында Совет

культура болгаш спортту мас-салыг болдулар дээш төлөтпиг үлүүн кижип чорур спортчу-ларныг салдары чутула черин ээлеп турар.

— Районда бедик мергежя-ди, доктаамал белеткеди спортчулар өзүп турары чер-ле илдем-дир. Олар чогум кына-ры?

— Өвүрде аныктарга үл-гер-чижек болуп чорур бол-гаш оларга байлак ара-мерге-жилди адчылап берип келген спортчулар арбын. Оларга спорттук национал хевирлеринге РСФСР-ини спорт мастери-ри Даш-оол Куулар, Алексей Куулар, Кара-оол Шагдыр, хостуг хурешке ССРЭ-нин спорт мастери Сергей Мар-тына, Сергей Адыгаш, хол бөмбүгө Алай-оол Сат, шы-дыраага Тыва АССР-ини че-мпйону онгу классы Марта А-баан, республиканын «Урожай» эки тура спорт нитилинин чемпион Мадон Монгуш бол-гаш эскелер-дээ хамааржыр.

РЕДАКЦИЯДАН: Спорт болгаш күш-культураны сайзырадыр, оон материалдыг баазанын быжылгаар та-лазы-биле ажалдар чоруп турга-даа, ол бүгү амгы үе-нин негелдигинг чепес. Оонбиле кады бо хүнерге чедир районуну сохтоары «Урожай» эки тура спорт нитилинин чедипкинери кижизилдиги болбайн турар. Чамжык ажал-агый удуручулары маргылаага кыргыч-биле кыргычкан спортчуларын транспорт, спортту дериг-херекселер-биле хамадыр, оларын ажалдап хоставас таварылгалар бар. «Кызыл Тук», «Ах-Чыраа» сохтооларга байдал ындай. Ол ажал-агыйлаар аныктар ортузунга күш-культураны, спорт-ту массалыг болдулар болгаш оон күш-ажылга, ам-дыраалга ажылкыч пропагандалар ажал чогуур де-нелге чедир чорувайн келген.

Районда нитизин-биле футбол, мячилик хоккейге кичээлгени кошкаткан. База ол шыкш стол теннизин, чаада спорттук эге комитеттеринге илпейредил, хүрештин денелеринг чедир чоокку үелерде сайыра-ды болурун долу аргалары өвүрүлдере бар.

Ханагайты ортумак школынын баазымыга үндө-лзөн, элзэи урууларын спорт школын ажалдар дугайында айттыртын үш чыл дугузунда үе шиптир-лет чадаркан. Алаа дорт харынын респорткомитет биле республиканын Чиримышкын министрствозу бээр ужурут.

Спорттук массалыг болурун чедип аларынын айты-ры өвүрүлдерини мурунда чидин-биле тургустунуп турар. Алаа партия, совет, ажал-агый органнын, хой-нитизини организациалары чонуну дашкыларын чогум-чалыг болдурунга, хостуг үеин чон ажылдакчылар спорттук ролун чедир үнелер, күш-культураны, спортту хөгжүлдери бүгү талашыг дөстөгенин көргүзүп, доктаамал кичээлгени салган турары чутула.

Бистин спортчу амыгыралыбыс

ЧУРУКТА: бир салыгнын сайгармагыз.

ТРЕНЕР — БАШКЫВЫС

Эге класстарга тургаш-ла, хостуг хуреш, самбога чогуур хурешкей чоралган. Ол күзелин чооту херек кырыла бот-таны эгелзэн. Ам харын районуну шы-дыраа хостуг хурешкей чоралган. Районуну бүгү сохтооларында спорт ажалы харылап, тускыг шылыны ап турар хоставас ажалдакчылары-даа, комсомол комитеттери-даа бар. А олар спорт-ту бо хевирини шуут-ла утуп бар чылдар. Сөмүгү дөрт-беш чылдарда районун бүгү чери дээш хамаан чок, сохтоон ады школынчыл бирги чери дээш хама маргылаады болбасан. Дашкылар хүнерде чактыг дагдан чонгулашкылар, коллектив селгүтүстүшкенин муруну чылдар доктаамал болуп турган болза, сөмүгү чылдарда утулгунган.

Районуну бүгү школыларында, район төвү Ханагайты сууруну культура бажыны чамжык ажалды эки деригини спорт зал-дары бар. Ол залдарга баскетбол, волей-бол болгаш хостуг хурештин секциялары доктаамал эртип турар. Школыларда күш-культура кичээлдери колуунда-ла спорттук бо хевирлеринге эртип, а хама болгаш коныкылдык утулгунган барган.

Чамжык райондарда, чамжык Тандыкын Бай-Хаакта болгаш Бин-Хем районда хама ортурканында электри чыккытары бешиг тургускунан алгачкыны солунгага бижип турар-дыр. А бистин районда хама дугайын чугалап олар чачыс-даа комсомол ажал-дакчымыс, спорт чөвүлелин дугайы чамжык. 1980 чылдын декабрь 30-де үнген «Шы-ны» солунуң муруну чүдүндө хама спорттук дугайын бижээш, эртен чылдарда хама талашы-биле республика маргылаадыга Өвүр райондан команда киршизенин шүтүмүлгө бижээни-даа чептүг.

Хамакычкын дугайын чер-терде комсомол комитеттери, ортумак школыларда күш-культура бажылары, сохтооларда болгаш район төвүнде спорт чөвүлелери, а ол шыкш ВЛКСМ райкому дээр хем-чег ал, аныктарын спорттук бо хевирин-ге хаара тулары чутула.

М. ДАНЗЫН.

УТТУНДУРУП БАРГАН

Хамакычкын — кышкы спорттук бир кол дөвир. Чоокку үеде чедир хамакыч-кага ууат, биче кижилер чогуур сокургалыг турган. Амгы уеде бистин Өвүр райо-нда хама спорт чогуур куду дөстөгө. Районуну бүгү сохтооларында спорт ажалы харылап, тускыг шылыны ап турар хоставас ажалдакчылары-даа, комсомол комитеттери-даа бар. А олар спорт-ту бо хевирини шуут-ла утуп бар чылдар. Сөмүгү дөрт-беш чылдарда районун бүгү чери дээш хамаан чок, сохтоон ады школынчыл бирги чери дээш хама маргылаады болбасан. Дашкылар хүнерде чактыг дагдан чонгулашкылар, коллектив селгүтүстүшкенин муруну чылдар доктаамал болуп турган болза, сөмүгү чылдарда утулгунган.

Районуну бүгү школыларында, район төвү Ханагайты сууруну культура бажыны чамжык ажалды эки деригини спорт зал-дары бар. Ол залдарга баскетбол, волей-бол болгаш хостуг хурештин секциялары доктаамал эртип турар. Школыларда күш-культура кичээлдери колуунда-ла спорттук бо хевирлеринге эртип, а хама болгаш коныкылдык утулгунган барган.

Чамжык райондарда, чамжык Тандыкын Бай-Хаакта болгаш Бин-Хем районда хама ортурканында электри чыккытары бешиг тургускунан алгачкыны солунгага бижип турар-дыр. А бистин районда хама дугайын чугалап олар чачыс-даа комсомол ажал-дакчымыс, спорт чөвүлелин дугайы чамжык. 1980 чылдын декабрь 30-де үнген «Шы-ны» солунуң муруну чүдүндө хама спорттук дугайын бижээш, эртен чылдарда хама талашы-биле республика маргылаадыга Өвүр райондан команда киршизенин шүтүмүлгө бижээни-даа чептүг.

Хамакычкын дугайын чер-терде комсомол комитеттери, ортумак школыларда күш-культура бажылары, сохтооларда болгаш район төвүнде спорт чөвүлелери, а ол шыкш ВЛКСМ райкому дээр хем-чег ал, аныктарын спорттук бо хевирин-ге хаара тулары чутула.

М. ДАНЗЫН.

Телевидение

ФЕВРАЛЬ 12-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00 — «Уе». Информационная программа. 8.40 — Эртенги сула шимизикши. 9.05 — «Горнистер, хармылаар!» 9.35 — «Кара Маркс. Анык чылдар». Хой сериалы уран-чечен фильм. 2-ти сериалы. 10.45 — «Мезелер». 10.50 — «Чапсар». 14.50 — «Кезээде муруну олуруту». Москвитини коммунисттерини дугайында документалдыг фильм. 15.50 — «Орус чугаа». 16.20 — «Хөгүгү старттар». 17.05 — «Бистин уругларымыс». Киноурумал. 17.15 — «Ууустун чогаалдарымыс». Телегайылбыр. 18.00 — «Мачылдыг хөккеег дөстөгү чемпиондары». Шыныкын шыныккан командамыс — ССРЭ-нин шыныккан командамыс. 2-ти ужуражыла. Хамакычкын дашкыла. 18.45 — Бөгүн дөстөгө.

КЫЗЫЛДАН
19.00 — 19.25 — Телемезелер. МОСКВАДАН
19.25 — «Миллионнарын денкичи укирестеди». 19.55

«Кара Маркс. Анык чылдар». Хой сериалы уран-чечен телефильм. 3-ку сериалы. 21.05 — «Уе». Информационная программа. 21.35 — «Чогаалдык кады ажалдакчы». Совет му-ныкшын «Самини» откыды деп ийги фестиваль. 22.45 — 01.00 — «Хөккеег ССРЭ чемпио-нады». «Спартак» — ЦСКА. В. И. Ленин аттыг Тет стади-онуну Спорт ортузунга дамчыдыла. Чисарда — Бөгүн дөстөгө.

ИРИГИ ПРОГРАММА КЫЗЫЛДАН
18.00 — «Мария Биешу ир-леп тур». Фильм-концерт. 18.45 — «Кайда сен, Соок ирей?» Ойлар-мыстар фильми. МОСКВАДАН
19.00 — Тбилис хойрайын уран чүдү коллективтерини концерти.

КЫЗЫЛДАН
19.25 — «Дөстөгү байдалы-нын догдулганы». 19.45 — «Ажылкыг азаларын хойрайын. Документалдыг фильм. 20.00 — 20.30 — «Социалист чары-тын хүн демдегелди». Дамчы-дылг.

«Кара Маркс. Анык чылдар». Хой сериалы уран-чечен телефильм. 3-ку сериалы. 21.05 — «Уе». Информационная программа. 21.35 — «Чогаалдык кады ажалдакчы». Совет му-ныкшын «Самини» откыды деп ийги фестиваль. 22.45 — 01.00 — «Хөккеег ССРЭ чемпио-нады». «Спартак» — ЦСКА. В. И. Ленин аттыг Тет стади-онуну Спорт ортузунга дамчыдыла. Чисарда — Бөгүн дөстөгө.

ИРИГИ ПРОГРАММА КЫЗЫЛДАН
18.00 — «Мария Биешу ир-леп тур». Фильм-концерт. 18.45 — «Кайда сен, Соок ирей?» Ойлар-мыстар фильми. МОСКВАДАН
19.00 — Тбилис хойрайын уран чүдү коллективтерини концерти.

КЫЗЫЛДАН
19.25 — «Дөстөгү байдалы-нын догдулганы». 19.45 — «Ажылкыг азаларын хойрайын. Документалдыг фильм. 20.00 — 20.30 — «Социалист чары-тын хүн демдегелди». Дамчы-дылг.

«Кара Маркс. Анык чылдар». Хой сериалы уран-чечен телефильм. 3-ку сериалы. 21.05 — «Уе». Информационная программа. 21.35 — «Чогаалдык кады ажалдакчы». Совет му-ныкшын «Самини» откыды деп ийги фестиваль. 22.45 — 01.00 — «Хөккеег ССРЭ чемпио-нады». «Спартак» — ЦСКА. В. И. Ленин аттыг Тет стади-онуну Спорт ортузунга дамчыдыла. Чисарда — Бөгүн дөстөгө.

ИРИГИ ПРОГРАММА КЫЗЫЛДАН
18.00 — «Мария Биешу ир-леп тур». Фильм-концерт. 18.45 — «Кайда сен, Соок ирей?» Ойлар-мыстар фильми. МОСКВАДАН
19.00 — Тбилис хойрайын уран чүдү коллективтерини концерти.

КЫЗЫЛДАН
19.25 — «Дөстөгү байдалы-нын догдулганы». 19.45 — «Ажылкыг азаларын хойрайын. Документалдыг фильм. 20.00 — 20.30 — «Социалист чары-тын хүн демдегелди». Дамчы-дылг.

УЛАМ САЙЗЫРААР

Хол-шыдырааны бистин ала-белерини үнелер, ону бот-тары чес, хола-биле куулап алгаш, шагаларда, уруулар бажы кыргаш таварылгалда, кула-дойга аны-агый үстүп алгаш, алаан-башы ойнаар чоразинар. Бо оюну кыжын-даа, чайын-даа, дүне-хүндүс-даа ойнаар. Ону бичин чаш-терзан эгелзеш, назы дөтүг берген кыргашна-даа хандык-шыдыг шипээниг ап болур.

Кыргашнарын чугаазында алгаш көөргө, Өвүрүнүг дөстөгө шипээниг шыраак шыдыра-лаар кижилер чоразын ба-лыткан турарлар. Ч. Сандый, Х. Самалы дээш шыкш ады алгаш шыраак ойнакчылар чораш.

Чоокку үеде бээр районда шыдыраа спортту элзэн сай-

зырп көд чорур. Школылар-да шыдыраа бөлүмүрери ажал-дап турар алганар. Коллектив-терде, сохтоар театрлеринде шыдыраага хандыкшыдырлар хой болуп, районга шыраак шыдыраачыларын илпейредил маргылаалар эртип турар.

Районда шыдыраага хандык-шыдыраачыларын саны өскөн. Ол бүгүн оюну чон ортузунга пропагандалан чорур кижилерини саны немейи турар. Оларга республиканын экс-че-мпйон, республиканын «Уро-жай» спорт нитилинин беш даккыр чемпиону Кызыл-оол Ооржак, оон алазы 70 харын Седен Ооржак, бирги разряд-чы Мерген Шугаур-оол, орук-туду теринде Василь Дүк-чү, Василь Донгак, бухгал-тер Дамба Донгак, аныктар-

М. МАДОН.

да б дугаар КМК-ини дөстөгү Ролдон Монгуш, републи-канын 2 даккыр болгаш «Урожай» эки тура спорт нитилинин чемпиону школын Марта Абган болгаш эскелер-даа хамааржыр.

Район төвүнүг, спортчулар-ыга өөрүчүгү чүс чүд дөстөгө, ам улавас хуреш, теннис болгаш шыдырааны сайыра-дырыга таарымчалыг байдал-дарын тургузар спорт залын ажалдар. Мзон күзелин бола, бир-тээ шыдыраа кижини уран-мерген, улаангыр, алаан-гыр, чүвени утагылаа, угаан-гыр кыналарыга өөрүдүр чүс болганда, моюн сонгаар школа-лар ону тускыг кичээлдери ажалдар эртирерин көрө кан-дыг ярга деп болаар мен.

М. МАДОН.

Редакцияның адреси: Кызыл, Шетинкав-Кравченко кудумчуу, бажы М 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: харысчалгаты секретарынын 2-23-35, секретариаттын 2-23-35, партияг кидизинин 2-31-75, культура кидизинин 2-23-54, кедээ ажал-агый информации кидизинин 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтерияны

Редаторуун 2-24-63, редакторуну оралкыларын 2-35-24, 2-31-75 амыдыра болгаш совет тургузуп кидизтерини 2-37-13, пропаганда кидизинин 2-21-47, үлөтүп кидизинин 2-31-75, чагаа кидизинин 2-41-27, 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонго дөстөгө.

Тираж 17866. Чамгы № 67. СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР

Тираж 17866. Чамгы № 67. СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР